

The Glories of Thai Crafts

Past . Present . Future

ครูช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2565
ประเภทเครื่องทอ (ปักสะดึงกรังไหม)

ปิยรส บัวเหลือง

นางปิยรส บัวเหลือง ครูช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2565

ประเภทงาน : เครื่องทอ (ปักสะดึงกริ่งไหม)

ปิยรส บัวเหลือง (56 ปี)

ยังคงทำงานศิลปหัตถกรรมแขนงนี้อยู่ด้วยตัวเองทุกขั้นตอนอย่างต่อเนื่องและนางงานปักผ้าไทยมาประยุกต์ต่อยอดจนมาเป็นเครื่องประดับปักไทยในรูปแบบต่างๆ เช่น ต่างหู สร้อยคอ เข็มกลัดติดเสื้อ โดยการประยุกต์ลวดลายไทยให้มีความร่วมสมัย แต่ยังคงเทคนิคโบราณไว้ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของวัสดุ และวิธีการปักชิ้นงาน

การอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญา

คุณปิโยรส บัวเหลือง มีจุดเริ่มต้นศึกษาเกี่ยวกับงานปักสะดึงกรังไหมจากการศึกษาด้านปักผ้าไทยโบราณที่วิทยาลัยในวัง (หญิง) เริ่มตั้งแต่การปักดินซอย จนถึงการปักดินเงินดินทองจากนั้นได้มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมโดยเรียนการปักชุดโซน (นอก) กับ อาจารย์สุทิน ทับทิมทอง รวมถึงได้ฝึกฝนการปักชุดโซนกับชุดพิธีต่างๆกับอาจารย์วีรธรรม ตระกูลเงินไทย นอกจากนี้ ยังมีโอกาสได้ทำงานเกี่ยวกับการปักชุดโซนในงานต่างๆกับกรมศิลปากรอีกด้วย

ด้วยความรักในงานปักไทยแบบโบราณมาก คุณปิโยรส บัวเหลือง จึงมองเห็นว่าหากคนไทยไม่อนุรักษ์ไว้ ในที่สุดงานด้านนี้ก็อาจจะสูญหายไปจากประเทศไทยในที่สุดจึงมีความมุ่งมั่นที่จะอนุรักษ์งานด้านนี้โดยตั้งแต่เรียนรู้จากวิทยาลัยในวังหญิงจนถึงปัจจุบันก็ยังคงทำงานศิลปหัตถกรรมด้านปักสะดึงกรังไหมทำงานปักไทยมาอย่างต่อเนื่องและได้มีโอกาสร่วมงานกับอาจารย์ในสถาบันการศึกษาทั้งในรูปแบบการพัฒนาางานร่วมกัน รวมถึงการเป็นวิทยากรพิเศษในมหาวิทยาลัยเพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านงานปักไทยเป็นต้น

นอกจากในบทบาทของตนเองในด้านการอนุรักษ์ที่ตนเองยังปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องนั้น ยังมองไปถึงการสนับสนุนจากหน่วยงานทางภาครัฐหรือสถาบันการศึกษาที่ควรส่งเสริมโดยการนำเอางานปักไทยไปสอดแทรกในการเรียนการสอนก็จะเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะอนุรักษ์งานศิลปหัตถกรรมประเภทนี้ไว้ได้

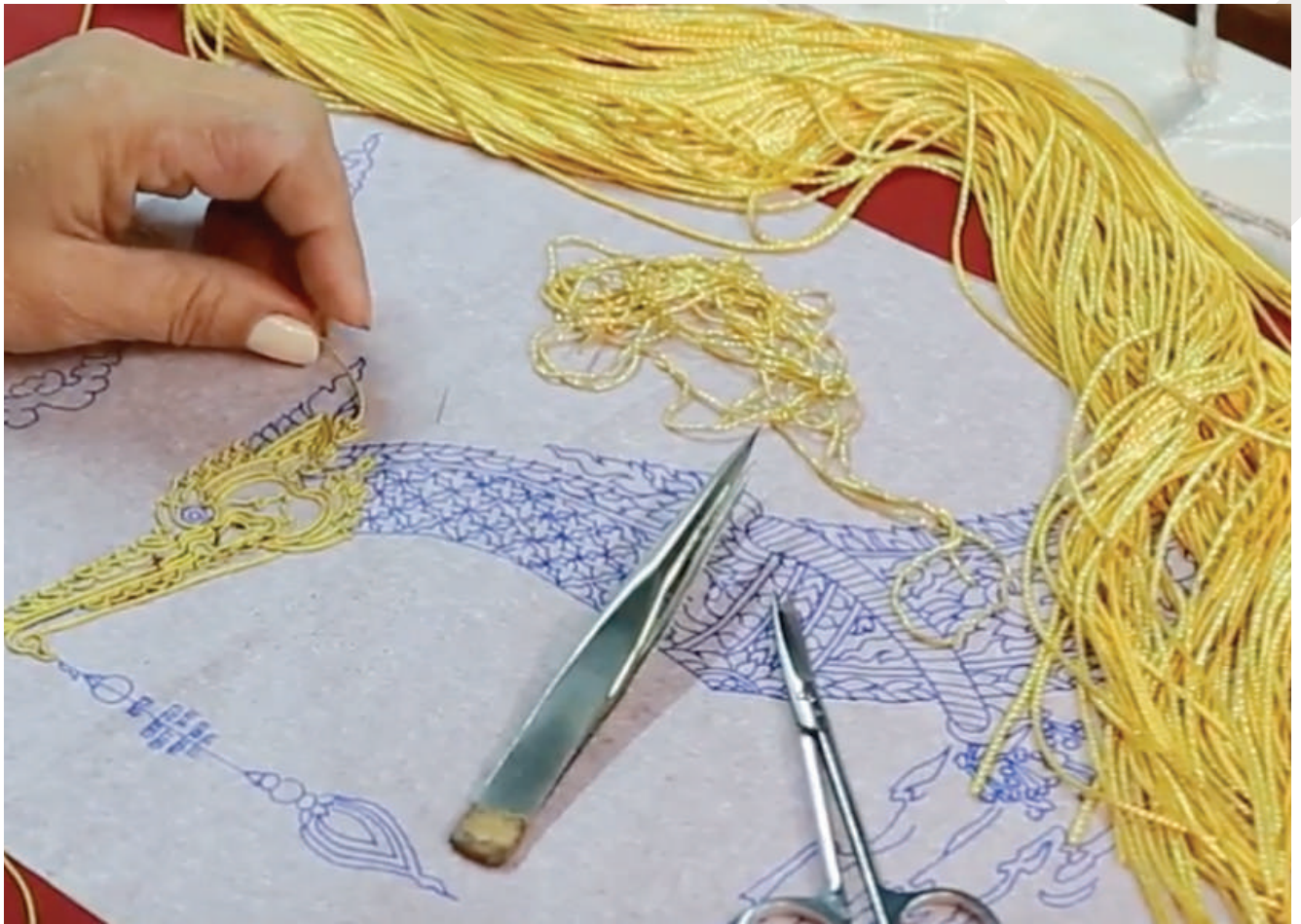
ภูมิปัญญาที่สะท้อนทักษะเชิงช่าง

งานปักสะดึงกรังไหมที่ทำอยู่นั้นเป็นงานปักชั้นสูง คือ งานปักดินเงินดินทอง ซึ่งเป็นงานในสำนักพระราชวัง ในสมัยโบราณ ซึ่งปัจจุบันงานปักดินเงินดินทองจะพบได้ ในงานปักชุดโขน หรืองานปักสไบแบบโบราณ

ขั้นตอนการทำงานจะเริ่มจากการออกแบบลาย และวางลายบนผ้า ซึ่งต้องพิจารณาว่าลายที่จะปักนั้น จะวางลายบนผ้าอย่างไรจากนั้นจะเป็นขั้นตอนการเตรียมงาน คือการเลือกวัสดุที่ใช้ เช่น ดิ้นฝรั่งเศส หรือดิ้นอินเดีย เป็นต้น ซึ่งแตกต่างกันที่ความวาวของดิ้น และความละเอียด และคุณภาพของสี เนื่องจากการใช้ดิ้นอินเดีย ต่างลือตจะต่างเฉดสีกัน ดังนั้นการใช้ดิ้นอินเดียต้องซื้อ เป็นลือตใหญ่จึงจะได้สีเดียวกัน ซึ่งงานของคุณปิยรส บัวเหลือง ส่วนใหญ่จะเลือกใช้ดิ้นฝรั่งเศสจะได้ผลงาน ที่มีความละเอียดและงดงามมากกว่า

ในการทำงานปักสะดึงกรังไหมเป็นงานที่ละเอียด ทุกขั้นตอน จึงต้องมีความอดทน ฝึกฝนจึงจะมีความ ชำนาญ แม้กระทั่งการวางดินแต่ละชนิด เช่น ดิ้นโปร่ง ดิ้นข้อ ลงไปบนลายก็ต้องอาศัยประสบการณ์ของผู้ปัก เช่นเดียวกัน

เอกลักษณ์ผลงานที่โดดเด่น

ผลงานเรือสุพรรณหงส์ ซึ่งได้ลายมาจากวิทยาลัยในวังชาย เมื่อครั้งคุณปิโยรสบัวเหลืองยังศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยในวังหญิง ชิ้นงานนี้เมื่อนำมาปักครั้งแรกได้ส่งประกวดที่สยามพารากอน แล้วได้รางวัลล่งการงานสร้างซึ่งผลงานชิ้นนี้มีความโดดเด่นที่เมื่อใครเห็นก็จะจำได้ว่าเป็นฝีมืองานปักที่เป็นเอกลักษณ์ของคุณปิโยรส บัวเหลือง

ผลงานสำคัญๆ ที่มีความโดดเด่นที่สร้างความภาคภูมิใจ

- งานปักมงกุฎนางสาวสยามในปีพ.ศ. 2477 ซึ่งชิ้นเดิมมีการสูญหายไป และคุณปิโยรส ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำขึ้นมาใหม่ ให้กับ กองประกวดนางสาวไทยปี พ.ศ. 2565 และ ปัจจุบันผลงานชิ้นนี้ได้ถูกนำไปเก็บรักษาไว้ ที่พิพิธภัณฑ์ท้าวสุริยวงษ์เป็นเรียบร้อยแล้ว
- ร่วมทำงานชิ้นพระราชทานกับอาจารย์ วีรธรรม ตระกูลเงินไทย
- ได้มีโอกาสร่วมทำงานปักชุดโขนในพิธีสำคัญของกรมศิลปากร

การพัฒนาสร้างสรรค์ประยุกต์ หรือต่อยอดผลงาน

เนื่องจากในสมัยโบราณนั้น งานปักไทยก็จะเป็นลวดลายแบบดั้งเดิม เช่น ลายประจำยาม ลายดอกพิกุล เป็นต้น จึงได้มีการพัฒนาลวดลายในการปักเพิ่มมากขึ้นโดยการทำงานร่วมกับอาจารย์มหาวิทยาลัย เช่น รศ.ปรีดา บุญรัตน์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และอาจารย์วีรธรรม ตระกูลเงินไทย เป็นต้น ในการร่วมพัฒนา ออกแบบลวดลายใหม่ๆ เพื่อให้ได้ลวดลายในงานปักที่แตกต่างจากสมัยโบราณที่มีความละเอียด วิจิตรงดงาม อ่อนช้อยมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ลวดลายจะมีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย หากแต่ในส่วนของคุณค่าหรือวิธีการการปักนั้น ยังคงต้องใช้เทคนิคหรือวิธีการของการปักดั้งเดิมตามแบบโบราณอยู่นั่นเอง เช่น การหักด้นข้อ การถมด้น การหนุนลาย เป็นต้น ด้วยเหตุนี้เองคุณปิโยรส บัวเหลือง จึงได้มีคำสอนติดปากที่สอนลูกศิษย์ที่มาเรียนอยู่เสมอว่า “งานปักไทย รู้เทคนิค ง่ายนิดเดียว”

นอกจากการพัฒนาลวดลายใหม่ๆ ในงานปักไทยแล้ว ยังได้มีแนวคิดในการที่นำงานปักผ้าไทยมาประยุกต์ต่อยอดด้วยแรงบันดาลใจที่เกิดจากในอดีตเคยทำชิ้นงานเพื่อเข้าร่วมประกวดในโครงการหนึ่ง และได้รับรางวัลจากผลงานนั้น หลังจากนั้นได้มีโอกาสนำผลงานออกไปจัดแสดงให้กับประชาชนที่เข้าชมงาน แต่กลับพบว่าผู้เข้าชมงานส่วนใหญ่แทบจะไม่มีใครรู้จักงานประเภทนี้ว่าเป็นงานปักไทย และการไปออกงานแสดงต่างๆ คนไทยมักไม่ทราบว่าเป็นผลงานที่จัดแสดงอยู่นั้น คือ งานปักไทย ซึ่งมีมาแต่โบราณ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นแรงผลักดันตนเองในการที่จะสร้างสรรค์ผลงาน และการจัดแสดงการปักผ้าเพื่อดึงดูดความสนใจประชาชนคนไทยให้รู้จักงานประเภทนี้มากยิ่งขึ้น รวมถึงเกิดแนวคิดที่จะนำงานปักไทยมาประยุกต์เป็นสิ่งที่จับต้องได้ จึงได้ปรับประยุกต์ผลงานออกมาเป็นเครื่องประดับปักไทยในรูปแบบต่างๆ เช่น ต่างหู สร้อยคอ เข็มกลัดติดเสื้อ โดยการประยุกต์ลวดลายไทยให้มีความร่วมสมัย แต่ยังคงเทคนิคโบราณไว้ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของวัสดุที่ใช้ และวิธีการปักชิ้นงาน และด้วยประสบการณ์ที่ฝึกฝนจนชำนาญอย่างต่อเนื่องมารวม 20 ปี จึงได้สร้างสรรค์ลวดลายและรูปแบบใหม่ออกมาอยู่เสมอ เพื่อให้ไม่ซ้ำกับแบบเดิมๆ

ความมุ่งมั่นตั้งใจในการอนุรักษ์ สืบทอดในงานศิลปหัตถกรรม

ปัจจุบันคุณปิโยรส บัวเหลืองยังคงทำงานศิลปหัตถกรรมแขนงนี้อยู่ด้วยตัวเองทุกขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการเปิดสอนงานด้านนี้ให้กับบุคคลทั่วไปที่สนใจให้เรียนรู้ตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงขั้นสูงของการปักผ้าและเทคนิคต่างๆ อีกทั้งมีโอกาสดำเนินการวิทยากรพิเศษให้กับสถาบันการศึกษา สอนงานปักไทยให้กับนิสิต นักศึกษาในมหาวิทยาลัย เช่น คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นอกจากนี้ยังเป็นที่ปรึกษาให้กับนักศึกษาทั้งในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท เช่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (มศว), มหาวิทยาลัยบูรพา, วิทยาลัยเพาะช่าง, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นต้น โดยการปลูกฝังให้มีความรักที่จะเรียนงานปักไทยก่อน เมื่อเกิดความรัก ความชอบในงานด้านนี้ ก็จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงานได้

โดยมีความตั้งใจที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ตนเองมีทั้งหมด เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบถึงวิธีการปักผ้าไทยที่ถูกต้องทุกขั้นตอน และสามารถนำไปฝึกฝนได้ด้วยตนเอง และพัฒนาไปเป็นอาชีพและสามารถหารายได้เลี้ยงชีพได้ต่อไป และในอนาคตมีความตั้งใจจะเปิดศูนย์การเรียนรู้เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ด้านงานปักสะตังกริ่งไหมเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สนใจเข้ามาเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์งานด้านนี้ไม่ให้เลือนหายไปจากประเทศไทย

เกียรติบัตรหรือรางวัลที่เคยได้รับ (บางส่วน)

- ได้รับรางวัลจากการประกวด "งานอสังการงานสร้าง" จากผลงานการปักเรือสุพรรณหงส์
- เข้าร่วมทำงานกับกองประกวด นางสาวไทย ปี 2565

“

อยากจะสืบทอดงานปักผ้าไทยให้กับคนรุ่นปัจจุบัน
ได้สืบทอด สืบสานงานแขนงนี้ให้คงอยู่ตลอดไป

“ทำในสิ่งที่รัก รักในสิ่งที่ทำ”

”

The Glories of Thai Crafts

Past . Present . Future

